

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Всеукраїнська науково-практична конференція
здобувачів вищої освіти**

МОЛОДЬ – АГРАРНИЙ НАУЦІ І ВИРОБНИЦТВУ

**Актуальні питання законодавства,
Ad linguas et culturas per cognitionem
(до мов і культур через пізнання)
та «Психологія організаційного розвитку
та управління персоналом»**

18 березня 2026 року

Біла Церква
2026

сутність полягає не у повній відсутності наміру створити правові наслідки, як у фіктивному правочині, а у навмисному приховуванні справжнього правочину під виглядом іншого. Відповідно до статті 235 Цивільного кодексу України, удаваним є правочин, укладений для приховання іншого правочину, який сторони фактично вчинили [1].

Як зазначає Дзера О. В., правова природа удаваного правочину полягає у розбіжності між зовнішнім волевиявленням і внутрішньою волею сторін: вони свідомо оформлюють один правочин, але мають намір укласти інший, який приховується [4]. Тобто сутність удаваного правочину розкривається через його подвійну структуру: існує один правочин видимий, тобто той, що зафіксований у документах і має зовнішню форму, і другий — прихований, який відображає справжні наміри сторін.

Ознаки удаваного правочину, за загальним підходом цивілістичної доктрини, можна сформулювати таким чином. Наявність двох правочинів — зовнішнього (який оформлений документально і має офіційний вигляд) та внутрішнього (який сторони реально мали на меті вчинити). Удаваний правочин є також нікчемним, однак прихований може бути дійсним, якщо відповідає закону. Суд встановлює справжню правову природу відносин і визначає юридичну силу прихованого правочину [4].

Відмінність між фіктивним та удаваним правочиним, адже в практиці вони часто змішуються. У фіктивному правочині відсутній будь-який намір створити правові наслідки, тоді як в удаваному — сторони навпаки мають реальний намір, але приховують його під виглядом іншого правочину.

Проблеми, пов'язані з доказуванням фіктивності та удаваності правочинів, полягають у складності встановлення внутрішнього наміру сторін. Судова практика свідчить, що для правильного вирішення таких справ необхідний комплексний підхід: аналіз не лише документів, а й фактичних дій сторін, економічної логіки правочину, взаємозв'язку між кількома угодами.

Отже, проблема фіктивних і удаваних правочинів виходить за межі суто юридичної категорії — вона має значення для формування правової культури суспільства, зміцнення довіри до цивільного обороту і гарантування стабільності майнових відносин. Застосування інституту недійсності має здійснюватися з урахуванням не лише букви, а й духу закону, забезпечуючи справедливість, добросовісність і захист приватних інтересів у межах правового порядку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 40–44. Ст. 356.
2. Ромовська З. В. Українське цивільне право: Загальна частина: академічний курс. — К.: Атіка, 2005. — 560 с.
3. Кучер В.О. Недійсні правочини та їх цивільно-правові наслідки: навч. посібник. — Львів: ЛьвДУВС, 2014. — 344 с.
4. Дзера О.В. Договірне право України. Загальна частина: підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2018. — 600 с.

УДК: 341.1/8

КУЗЬОМКО Т.Р., здобувачка вищої освіти
Науковий керівник – **СОКИРИНСЬКА О.А.**, канд. юрид. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЮГОСЛАВІЯ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТУ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

У тезах розглянуто розпад Югославії на початку 1990-х років, причини та наслідки військових конфліктів у Словенії, Хорватії та Боснії і Герцеговині, включно з етнічними чистками та масовими вбивствами. Окрема увага приділяється Міжнародному кримінальному трибуналу для колишньої Югославії,

його ролі у притягненні до відповідальності політичних і військових лідерів та застосуванню принципу відповідальності командування. Досвід югославських воєн підкреслює важливість міжнародного правового захисту цивільного населення та формування стандартів міжнародного кримінального права.

Ключові слова: Югославія, геноцид, міжнародне гуманітарне право, Міжнародний кримінальний трибунал для Югославії (МКТЮ), військові злочини, командна відповідальність, Дейтонська угода, мирне врегулювання, цивільне населення, політична нестабільність.

Розпад Югославії розпочався після смерті Йосипа Броз Тіто. Без його сильної диктаторської руки пропаганда про «єдиний югославський народ» перестала діяти на населення, і країну почали роздирати внутрішні суперечності. Додатковим каталізатором стало прийняття нової конституції президентом Сербії Слободаном Мілошевичем, яка значно посилила централізовану владу, обмежила права автономних республік і спричинила зростання напруженості між різними народами федерації.

Після розпаду СРСР у країнах Східної Європи почали активно формуватися рухи за незалежність, і цей процес охопив також Югославію. У 1990-х роках Словенія провела референдум, на якому понад 90% населення висловилися за вихід зі складу федерації. Так Словенія першою проголосила незалежність 25 червня 1991 року, що спричинило втручання Югославської армії та короткий військовий конфлікт, відомий як Десятиденна війна, який завершився перемогою словенських сил [1].

Під тиском міжнародних дипломатів і після короткого збройного конфлікту, що забрав життя близько 100 осіб (понад 400 були поранені), було підписано Бріонську угоду, яка гарантувала Словенії незалежність.

Македонія ж змогла відокремитися мирним шляхом і швидко отримала міжнародне визнання. Одночасно Хорватія проголосила незалежність, але через значну сербську меншину та підтримку Югославської армії конфлікт переріс у масштабну етнічну чистку, включно з облогою Вуковара та обстрілом Дубровника; війна завершилася в 1995 році відновленням хорватської влади над усією територією [1].

У цей час місто Виковор опинився під контролем сил ООН майже до завершення війни. Хорватію та Словенію визнали незалежними країнами та надали їм статус члена організації.

Конфлікт у Боснії та Герцеговині, що почався у 1992 році після референдуму про незалежність, став найбільш смертоносним, охопивши трьох основних учасників — боснійських мусульман, боснійських сербів та хорватів; серби захопили понад 60% території, а мирне населення всіх національностей стало жертвою масових вбивств та переслідувань [1].

Війна тривала чотири роки і стала однією з найкривавіших у Європі після Другої світової війни. Власне у резолюції, якою був заснований Югославський трибунал, Рада Безпеки ООН висловила занепокоєння щодо багаточисельних повідомлень про масштабні і зухвалі порушення міжнародного гуманітарного права, які були на території колишньої Югославії й, зокрема, у Боснії та Герцеговині та ставила метою покласти край таким злочинам та вжити ефективні заходи, щодо притягнення до суду осіб, які відповідальні за злочини [2].

Проте лише після втручання НАТО вдалося схилити Слободана Мілошевича до переговорів і підписання мирної угоди в Дейтоні. Після підписання Незалежність Боснії та Герцеговині визнали негайно а на Сербію наклали санкції.

Особливо жахливим наслідком конфлікту стали концентраційні табори, створені переважно сербськими військовими формуваннями. Їхню жорстокість світова спільнота порівнювала з жахами нацистських таборів. Загалом під час балканської кризи було створено щонайменше 12 концтаборів, у яких відбувалися масові тортури, зґвалтування та страти. Міжнародний трибунал у Гаазі притягнув до відповідальності понад 100 сербів і близько 40

хорватів, визнаних винними у воєнних злочинах.

Повідомлення про вбивства, тортури, сексуальне насильство в таборах для ув'язнених та насильницьке вигнання сотень тисяч людей викликали міжнародне обурення та спонукали Раду Безпеки ООН до дій. Трибунал став першим після Нюрнберзького та Токійського міжнародним судом з військових злочинів, створеним безпосередньо ООН за главою VII Статуту. [3].

У відповідь на ці злочини та повідомлення 25 травня 1993 року Рада Безпеки ООН прийняла резолюцію 827 про офіційне заснування Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії Згідно зі статтями аналізований суд має повноваження переслідувати та судити осіб за чотири категорії злочинів: серйозні порушення Женевської конвенції 1949 року, порушення правил і звичаїв війни, геноцид і злочини проти людяності [4].

Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, які були здійснені на території колишньої Югославії з 1991 року, став першим міжнародним спеціальним трибуналом, оскільки його створення та юрисдикція відрізнялися як від Нюрнберзького, так і від Токійського трибуналів [5].

Цей трибунал відіграв важливу роль у притягненні до відповідальності понад 160 осіб, включаючи глав держав та інших високопосадовців, за злочини, скоєні в ході конфліктів на території колишньої Югославії. Цей трибунал визначив стандарти судового переслідування для майбутніх випадків військових злочинів. [6].

Як справедливо стверджує У. З. Коруц, військові трибунали стали «...формою найбільш ефективної реакції міжнародної спільноти на воєнні злочини...» [7, с. 267] та застосовуються для «...здійснення правосуддя у сфері... злочинів проти людства, а також інших порушень міжнародноправових актів, які тягнуть за собою суспільно-небезпечні наслідки..., що проявляються головним чином,... через наявність жертв серед цивільного населення, наявність руйнувань цивільної інфраструктури тощо» [8, с. 223].

До відповідальності були притягнуті такі відомі політичні та військові діячі, як президент Югославії С. Мілошевич, віце-президент Сербії В. Шешель, сербський генерал Р. Младич, командувач силами боснійських хорватів С. Пральяк, перший президент Республіки Сербської Р. Караджич та ін. Слід зауважити, що вперше Міжнародний трибунал з Югославії застосував принцип відповідальності командування / chain of command (унікальний інститут міжнародного кримінального права, відповідно до якого можна притягнути до кримінальної відповідальності командирів за дії підлеглих, встановлюючи причинно-наслідкові зв'язки між ними) (Ліскович, 2023) та позбавив імунітету вищих посадових осіб [6]. Вперше в історії військових трибуналів розглядалися випадки масових згвалтувань та інших порушень гідності жінки, унаслідок чого було визнано неможливість таких дій як методу ведення війни [11].

Як наслідок, відмовившись від принципу колективної відповідальності та зосередивши увагу на індивідуальному покаранні винних, МКТЮ забезпечив персональне притягнення до відповідальності за скоєні злочини. На лаві підсудних перебувала 161 особа, серед яких 91 було засуджено, 18 – виправдано, 13 – передано до національних юрисдикцій, з 37 осіб знято обвинувачення або вони померли, а щодо 2 провадження триває в межах діяльності Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів (МЗМКТ) [9, с. 21].

Попри наявність міжнародно-правових зобов'язань щодо захисту цивільного населення, реальні події свідчили про масштабні порушення норм гуманітарного права. За приблизними підрахунками, в результаті 51 Amparo No. 2. 2024 ISSN 2786-5649 війн, що вирували на території цієї колишньої Югославії, було вбито понад 100 000 людей, а два

мільйони людей, тобто більше половини населення, були змушені покинути свої домівки [1].

Досвід наслідків збройних конфліктів в Югославії доводить, що держава, як суб'єкт міжнародного права, несе відповідальність за злочини, вчинені особами в її уряді та збройними силами проти народів інших держав [6].

Ми вважаємо, що події на початку 1990-х років у Соціалістичній Федеративній Республіці Югославія, що призвели до розпаду країни та численних військових конфліктів, підкреслюють надзвичайну важливість відповідальності держави за дії її представників. Міжнародний трибунал для колишньої Югославії, заснований ООН у 1993 році, на нашу думку, відіграв ключову роль у забезпеченні правосуддя, притягнувши до відповідальності понад 160 осіб, включно з главами держав та високопосадовцями. Ми вважаємо, що діяльність трибуналу встановила важливі стандарти судового переслідування військових злочинів і стала значущим прецедентом для міжнародного кримінального права. За Двадцять чотири роки потому, наприкінці 2017 року, Міжнародний трибунал для колишньої Югославії було закрито та створено Міжнародний залишковий механізм для кримінальних трибуналів, якому доручено виконувати низку важливих функцій, які раніше виконував Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди (ICTR) і Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії (ICTY) [6].

Як висновок, можемо стверджувати, що розпад Югославії став трагічним прикладом того, як національні, політичні та релігійні суперечності, пригноблені диктатурою, можуть вибухнути з новою силою, щойно зникає авторитарний контроль. Ці події стали болючим уроком для всього світу, показавши, наскільки крихким може бути мир у багатонаціональній державі без взаємної поваги та політичної зваженості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The Conflicts. The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). 2023. URL: <https://www.icty.org/en/about/what-former-yugoslavia/conflicts> / <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2024-2-08>
2. United Nations Security Council resolution 827 (1993), 8 November 1994. UN Doc. S/RES/827(1993). URL: [https://undocs.org/S/RES/827\(1993\)](https://undocs.org/S/RES/827(1993))
3. The Tribunal irreversibly changed the landscape of international humanitarian law. 2022. URL: <https://www.icty.org/en/about>
4. Lessons and significance of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. ECHR. 2023. URL: <https://ecpl.com.ua/en/news/lessons-and-significance-of-the-international-criminal-tribunal-for-the-former-yugoslavia/> / <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2024-2-08>
5. Блаживська О. Про роль та місце міжнародного кримінального трибуналу. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3760864-svit-mae-obednatisa-i-stvoriti-tribunal-dlapokaranna-krainiagresora.html> (дата звернення: 08.10.23)
6. Махмурова-Дишлок О. П. Досвід колишніх республік Югославії щодо адміністративно-правового забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян в умовах війни та воєнних конфліктів. Вісник Науково-дослідного інституту публічного права. 2024. Вип. 2. С. 119–124. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2024-2-08>
7. Коруц У. З. Вплив практики міжнародних кримінальних трибуналів на визначення пропаганди війни як міжнародного злочину. Право і суспільство. 2021. № 1. С. 265–272. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.40>
8. Коруц У. З. Практика Нюрнберзького трибуналу та її значення для кваліфікації пропаганди війни як міжнародного злочину. Альманах міжнародного права. Випуск 24. 2020. С. 222–230. DOI <https://doi.org/10.32841/ILA.2020.24.26>
9. Friman H. Inspiration from the International Criminal Tribunals When Developing Law on Evidence for the International Criminal Court. Law and Practice of International Courts and Tribunals. 2003. Vol. 2. No. 3. P. 373-400.
10. Prosecutor v. D. Tadic: Case No.: IT-94-1-A (Appeals Chamber): Judgement. 15 July 1999. URL : <https://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>.
11. Сокиринська О., Ковальчук І. Правовий аналіз військового конфлікту у Косово з точки зору дії міжнародного гуманітарного права. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2023. № 1. С. 119–124. DOI: [10.31733/2078-3566-2023-1-119-124](https://doi.org/10.31733/2078-3566-2023-1-119-124).

ЗМІСТ

Безуглов І.Є., Пахомова А.О. Кримінально-правові аспекти боротьби з тероризмом у західних країнах.....	3
Герасименко М.Д., Єфремова І.І. Право приватної власності.....	5
Говорова А.О., Терещук М.М. Правове регулювання діяльності урядів далекосхідних країн.....	7
Горобінська Є.С., Аргат Я.П. Фірми-одноденки як інструмент тіньової економіки: механізми функціонування та методи ідентифікації.....	8
Говорова А.О., Єфремова І.І. Правочини в цивільному праві.....	11
Гулько Я.О., Єфремова І.І. Фізична особа як учасник цивільних правовідносин.....	13
Гулько Я.О., Терещук М.М. Конституційний захист свободи слова: порівняльний аналіз США та Німеччини.....	14
Гулько Я.О., Сокиринська О.А. Історія створення та правовий статус Панамського каналу.....	15
Ігнатенко І.А., Мельник В.О. Сертифікація аграрної продукції як інструмент забезпечення якості та безпечності харчових продуктів.....	17
Качаненко Л.В., Аргат Я.П. Корпоратизація державних та комунальних підприємств: нова модель управління публічним сектором.....	19
Квашук О.Д., Аргат Я.П. Господарювання в умовах воєнного стану та відновлення.....	20
Коломієць В.В., Єфремова І.І. Поняття речей у цивільному праві України.....	22
Кривенда Д.В., Пахомова А.О. Правове регулювання штучного інтелекту: міжнародні підходи та перспективи для України.....	24
Кузьомко Т.Р., Єфремова І.І. Фіктивні та удавані правочини: поняття та правові наслідки.....	25
Кузьомко Т.Р., Сокиринська О.А. Югославія: шляхи вирішення конфлікту та його наслідки.....	27
Кузьомко Т.Р., Терещук М.М. Конституційні моделі державної влади в країнах Океанії.....	31
Левченко М.С., Єфремова І.І. Особливості набуття права власності.....	32
Левченко М.С., Терещук М.М. Конституційно-правовий статус глав держав у країнах Латинської Америки.....	33
Литвин А.Л., Сокиринська О.А. Проблеми використання заморожених активів для відбудови України.....	35
Ліченко В.В., Аргат Я.П. Псевдопідприємницька діяльність як форма шахрайства.....	37
Лук'яненко Л.О., Макаруч В.В. Сучасні правові аспекти діяльності прокуратури в Україні.....	38
Мазуренко Я.О., Пахомова А.О. Правове регулювання сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні.....	40
Міщенко Я.О., Ломакіна І.Ю. Регулювання діяльності фермерських господарств в умовах воєнного стану в Україні: сучасні виклики та законодавчі рішення.....	42
Пузир В.О., Аргат Я.П. Правове регулювання діяльності ФОП в Україні: проблеми і перспективи.....	43
Решетнік А.В., Аргат Я.П. Антимонопольне регулювання господарської діяльності.....	45
Салій О.І., Мельник В.О. Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення.....	46
Салій О.І., Ломакіна І.Ю. Особливості реалізації права на безоплатну приватизацію земельних ділянок.....	48
Смуток Д.Є., Мельник В.О. Правове регулювання договору оренди землі в аграрній сфері.....	49
Кириченко В.В., Ковальчук І.В. Податкові аспекти режиму експорту сільськогосподарської продукції в умовах воєнного стану.....	51
Чорноус П.С., Єфремова І.І. Речові права на об'єкти нерухомості.....	52
Паламарчук К.О., Линник Т.В. Військовий стандарт України та стандарти НАТО.....	54